

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Вили Славчев Захариев, дм

Катедра „Превантивна медицина” – Медицински университет – София

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор”

Автор: д-р Мария Николаева Пантелеева-Попова, асистент в Катедра по
Медицина на бедствените ситуации и морска медицина към Медицински
университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна

**Тема: „ВЪЗМОЖНИ ЕКОЛОГИЧНИ РИСКОВЕ ВЪВ ВАРНЕНСКИ РЕГИОН И
РОЛЯТА НА ФАРМАЦЕВТИТЕ ПРИ ПРОМИШЛЕНИ АВАРИИ И ХИМИЧЕН
ТЕРОРИЗЪМ”**

Научен ръководител: доц. д-р Христианна Романова, дм

Дисертационният труд на докторанта е обсъден, приет и насочен за защита пред научно жури на разширен катедрен съвет на Катедра по Медицина на бедствените ситуации и морска медицина към Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна.

Разработката на асистент Пантелева е посветена на един изключително актуален и значим проблем на общественото здраве. Нарастващото значение през последните години на природните бедствия, социално-икономическите катастрофи и опасността от радиологичен, химичен и биологичен тероризъм налага необходимостта здравните специалисти, включително и фармацевтите, да притежават специфични знания и умения по медицинската защита и медицинското осигуряване на населението. Ролята и мястото на фармацевтите при бедствени ситуации е слабо проучено в страните от Европейския съюз, а в България подобно проучване не е провеждано.

Представения ми за становище дисертационен труд на д-р Пантелеева е в общ обем от 161 страници. Онагледен е с 10 таблици, 54 фигури, 4 схеми, 2 снимки и 4 приложения. В библиографията са включени 205 литературни източника, от които

97 на кирилица и 108 на латиница. Основните литературни източници са от последните години, което е позволило на дисертанта да представи един задълбочен литературен обзор, разглеждащ изучавания проблем в контекста на най-съвременните изследвания в тази област в другите страни и у нас. Дисертационният труд е написан на съвременен научен език и много добър стил. Докторантът борави правилно с използваната в текста научна терминология.

Асистент Пантелеева разглежда обстойно възможните екологични рискове от химически агенти при промишлени аварии и химически тероризъм във Варненски регион, както и ролята на фармацевтите в медицинското осигуряване на населението при бедствени ситуации. На базата на задълбочено и критично направения литературен обзор са определени ясно целта и задачите, както и програмата и методите за осъществяване на научното изследване. Включени са 6 задачи с конкретен характер, изпълнението на които съответства на поставената основна цел с оглед защитаване на изградената хипотеза в дисертационния труд. Задачите са достатъчно, като авторът се е ограничил от включване на излишно голям брой. За осъществяването на поставените задачи се изисква собствен принос от страна на дисертанта. Използваният за постигане целта на проучването методичен инструментариум е изчерпателен и адекватен на потребностите за решаване на поставените научни задачи.

Анализът на резултатите от собствените проучвания е проведен на добро методично ниво, което е позволило на докторанта да достигне до значими изводи и препоръки. Ето някои от тях:

- от голяма полза за обществото ще бъде включването на фармацевтите в медицинското осигуряване и защита на населението при бедствени ситуации, в частност при инциденти с химически вещества;
- ролята на фармацевтите при бедствени ситуации, включително при химически инциденти, не е законово и нормативно регламентирана;
- фармацевтите се явяват скрити резерви на здравната система при бедствия и трябва да се регламентират техните задачи, права и задължения, съобразно нормативните документи на Европейския съюз;
- помощник-фармацевтите имат значително повече знания от магистър-фармацевтите, предвид задължителната им програма за обучение по Медицина на бедствените ситуации;

- обосновава се необходимостта от задължително обучение по „Медицина на бедствените ситуации“ в програмата на магистър-фармацевтите в медицинските ВУЗ;
- необходимост от изготвяне на примерни планове за действие при бедствени ситуации в аптеката и осигуряване на наръчници за аптекарите с указания, съобразно степента им на образование;
- аптекарите, живеещи и работещи в зони с повишен риск от инциденти с отровни промишлени вещества да осигурят в поверените им аптеки известно количество подходящи антидоти и информационни материали за населението.

Разработката има несъмнен приносен характер. Посочените приноси могат да се приемат като развитие на теорията и практиката на медицинското осигуряване при промишлени аварии и химически тероризъм. Според мен дисертационния труд има съществени приноси и достойнства в следните насоки:

- проучени са възможните екологични рискове от промишлени аварии във Варненска област и е извършен анализ на екологичните рискове във Варненска Черноморска акватория;
- извършен е анализ на ролята и задачите на фармацевтите при бедствия съобразно нормативните документи;
- за първи път у нас е извършено проучване на информираността и знанията на помощник и магистър-фармацевтите за справяне с аварии с химически вещества във Варненска област;
- анализирани са наличните лекарствени средства и консумативи, подходящи за оказване на първа помощ при химически инциденти и химически тероризъм, в аптечната мрежа в България и в аптечните мрежи на съседни държави;
- разработен е алгоритъм, за поведение на фармацевтите при масов инцидент с химически вещества и е изготвен протокол за тяхната предварителна подготовка;
- систематизирани са указания, за необходимите лекарствени средства и консумативи за спешни мерки в аптеката на пострадали при масов инцидент с различни химически вещества и е изготвена интерактивна карта на аптеките във Варненска област.

Авторефератът е разработен на 72 страници и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Р България и Правилника по прилагането му. Той отразява вярно структурата и съдържанието на труда, като акцентира върху най-важните моменти и изводи от изследванията. Във връзка с дисертационния труд, докторантът е реализирал четири научни публикации, които отразяват отделни части от разработката.

Като критични бележки и препоръки мога да посоча следните:

- не е редно едни и същи заглавия, да са и публикации по дисертацията и същевременно литературни източници;
- авторефератът отразява основното в дисертацията, но е прекалено голям, разработен е на 72 страници при обем на дисертационния труд от 129 страници, без литературните източници и приложенията;
- някои незначителни грешки в оформянето на дисертационния труд и автореферата;
- препоръчвам на докторанта да популяризира подходящо сред колегите своите научни резултати.

Направените забележки и препоръки в никакъв случай не намаляват ценността и достойнствата на дисертацията.

В заключение смятам, че дисертационния труд на д-р Пантелеева, на тема „Възможни екологични рискове във Варненски регион и ролята на фармацевтите при промишлени аварии и химически тероризъм“ е собствена разработка на актуална тема, с оригинални приноси и голяма практическа значимост. Дисертационният труд отговаря на всички критерии за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, което ми дава основание да дам положителна оценка.

Като имам предвид всичко изложено си позволявам, да препоръчам на уважаемите членове на Научното Жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на д-р Мария Николаева Пантелеева-Попова за нейния дисертационен труд.

31. 07. 2018 г.

гр. София

Член на научното жури:

/доц. д-р Вили Захариев, дм/